

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Психолого-педагогічний факультет
Кафедра соціальної педагогіки і соціальної роботи

**ОРГАНІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ З
ДЕВІАНТНИМИ ДІТЬМИ В ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

студентки 4 курсу групи ЗСП-19
ступінь вищої освіти «бакалавр»
психолого-педагогічний факультет
спеціальності 231 «соціальна робота»
спеціалізація: соціальна педагогіка
Куценко Марини Олександрівни

Керівник: старший викладач
Зичков Анатолій Костянтинович

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS _____ Кількість балів _____

Голова ЕК _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Члени ЕК _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Кривий Ріг – 2023

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, Куценко Марина Олександрівна, розумію і підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я не надавав(ла) і не одержував(ла) недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело. Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомлений(а). Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

(підпис)

Роботу виконано на кафедрі соціальної педагогіки і соціальної роботи Криворізького державного педагогічного університету, Міністерство освіти і науки України.

Захист кваліфікаційної роботи відбудеться «17» червня 2023 року об 9:00 годині на засіданні екзаменаційної комісії з атестації здобувачів вищої освіти зі спеціальності 231 Соціальна робота.

Адреса: навчальний корпус № 4 Криворізького державного педагогічного університету, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Героїв АТО, буд. 79А.

Науковий керівник: **Зичков Анатолій Костянтинівич**
ст. викладач кафедри соціальної педагогіки і
соціальної роботи Криворізького державного
педагогічного університету

Рецензент: кандидат педагогічних наук,
Размолочикова Іванна Вікторівна
доцент кафедри соціальної педагогіки і
соціальної роботи Криворізького державного
педагогічного університету

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. У роботі вказано наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, зазначено експериментальну базу, особистий внесок і результати апробації кваліфікаційного дослідження.

Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело Куценко Марина Олександрівна.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ОСНОВИ МЕТОДИКИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ	
РОБОТИ	9
1.1.Розгляд категорій «соціальна робота» та «соціально-педагогічна робота».....	9
1.2. Діяльність соціального-педагога у позашкільному закладі, її принципи та зміст.....	12
1.3 Сутність індивідуальної та групової соціально-педагогічної роботи.....	16
РОЗДІЛ 2. ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНО ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ З ВАЖКОВИХОВУВАНИМИ ДІТЬМИ	
ДІТЬМИ.....	22
2.1. Методи профілактики девіантної поведінки.....	22
2.2. Обґрунтування програми дослідження передумов розвитку девіантної поведінки дітей в позашкільному закладі.....	26
2.3. Аналіз результатів діагностики передумов формування девіантної поведінки дітей в позашкільному закладі	38
ВИСНОВКИ	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	42
ДОДАТКИ	45

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сучасний світ. Який він? Іноді прекрасний і мирний, іноді ворожий і войовничий. Всі ми живемо у сьогоденні, у суспільстві яке складалося роками і століттями. З розвитком науки, культури, промисловості та інших галузей змінювалось і суспільство.

Розвиток потребував змінювати закони, правила поведінки, етичні норми, погляди на речі, мислення, сприйняття світових змін та багато іншого. Кожна країна робила свої кроки і зберігала цінності притаманні її суспільству. Тому сьогодні ми можемо спостерігати деякі розбіжності у правилах поведінки, законах прийнятих у тій чи іншій країні. Кожен день світ ставить перед людьми нові виклики, і тому потрібно вчасно зуміти пристосуватися до нових обставин і знайти шлях до реалізації своїх можливостей і талантів.

Правильно розпорядитися своїм життям, зрозуміти сьогоденні пріоритети у ставленні суспільства до тих чи інших норм поведінки. Швидкий темп життя накладає свій відбиток на психіку людей. Іноді доросла людина, а частіше діти стають жертвами ненормативної поведінки, яка є відхиленням від усіх норм прийнятих у конкретному суспільстві. Отже можна сказати, що під поняттям девіантної поведінки підлягає відхилення у поведінці людини від суспільних норм. Це можуть бути порушення правових, естетичних та етичних, моральних норм.

Але іноді важко зрозуміти що є відхиленням від норми. Тому при вивченні суспільства потрібно ігнорувати явища які відбуваються в суспільстві. Треба чітко розуміти що не є нормою, а що є проявом чогось нового, революційного чи релігійними традиціями. Тому для соціологів стає важливим яке місце те чи інше явище займає в житті суспільства, його ставлення і ставлення окремих людей до цих явищ.

Можемо розуміти, що визначальними факторами відхилень у поведінці є відношення суспільства до норм моралі та права, що коригується його

рівнем свідомості та розвинутості у сфері регуляторів поведінки людини, а також моральності суспільства.

Згідно з основоположниками теорій девіації девіантна поведінка поділяється на п'ять типів:

- біологічні (Ч.Ломброзо та У.Шелдон);
- психічні та психіатричні (З.Фрейд, Д.Крессі, К.Шуесслер, Ж.Пінатель);
- соціологічні (К.Дюркгейм, А.Коуен, Р.Мертон);
- культурологічні (Т.Селлі, У.Міллер);
- теорія стигматизації (М.Гофман, Ч.Беккер).

Але девіантна поведінка не виникає на пустому місці. Вона з'являється під впливом різноманітних чинників, які перебувають у взаємодії та взаємовпливів.

Ризики, які можуть спонукати до девіантної поведінки людину:

- соціально-економічні: відсутність можливостей мати високий життєвий рівень;
- соціально-педагогічні: збільшення сімей, де постійно виникають конфліктні ситуації між членами родини, проблеми у навчальних закладах, пов'язані з навчанням та непорозумінням з вчителями;
- соціально-культурні: знецінення духовних цінностей, поширення неформальних об'єднань, де перевага віддається силі, а іноді і криміналу, зниження морально-етичного рівня населення;
- психологічні: акцентуації характеру, бажання виглядати дорослим, вплив стресових ситуацій, інфантильність, різні дії для самоствердження, та задоволення цікавості, викликаної нерозумінням тієї або іншої ситуації;
- біологічні: наслідки спадковості, вплив природного середовища, порушення роботи систем організму, пов'язані з ферментативним та гормональним обліком, вроджені психопатичні відхилення.

Отже, у зв'язку з таким психологічним навантаженням на дітей виникла потреба у роботі соціальних педагогів. Головне завдання педагогів

допомагати дітям, які не змогли самостійно вирішити проблеми котрі виникли з тієї чи іншої причини.

Тому обрана тема кваліфікаційної роботи **«Організація соціально-педагогічної роботи з девіантними дітьми в закладах позашкільної освіти»** є актуальною.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити систему соціально-педагогічної роботи з девіантними дітьми в закладах позашкільної освіти.

Завдання дослідження:

1. На основі вивчення, аналізу та теоретичного узагальнення психолого-педагогічної літератури дослідити стан розробки досліджуваної проблеми.

2. Проаналізувати діяльність соціального педагога у закладі позашкільної освіти.

3. Визначити сутність індивідуальної та групової соціально-педагогічної роботи.

4. Розробити й експериментально апробувати програму дослідження передумов розвитку девіантної поведінки дітей закладі позашкільної освіти.

Об'єкт дослідження – процес соціалізації девіантних дітей у закладі позашкільної освіти.

Предмет дослідження – шляхи подолання проявів девіантної поведінки дітей у закладах позашкільної освіти.

Методи дослідження: *методи теоретичного дослідження:* вивчення наукових джерел та методичного матеріалу; методи аналізу та синтезу, методи узагальнення, індукції та дедукції; аналіз, узагальнення та синтез наукової літератури для визначення поняттєво-категоріального апарату дослідження; *методи емпіричного дослідження:* метод вивчення і узагальнення сучасного вітчизняного досвіду щодо організаційних умов соціально-педагогічної роботи з девіантними дітьми в закладах позашкільної

освіти; описовий та зіставний методи, прийоми систематизації та класифікації отриманих результатів.

Апробація результатів дослідження: Проміжні результати дослідження представлено друкованою працею:

Куценко М.О., Зичков А.К. Соціально-педагогічна робота з девіантами в закладі позашкільної освіти. *Освіта XXI століття: аксіологічний вимір: збірник матеріалів II Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції (м. Нікополь, 19 травня 2023 року)*. Нікополь : Навчально-методичний кабінет, 2023. 64-69 с.

Структура роботи: робота складається зі вступу, двох основних розділів, шести підпунктів, висновків, списку використаних джерел, який включає 26 позицій та 7 додатків. Основна частина роботи викладена на 44 сторінках. Загальна кількість сторінок в роботі 51.

РОЗДІЛ 1. Основи методики соціально-педагогічної роботи

1.1. Розгляд категорій «соціальна робота» та «соціально-педагогічна робота»

З давніх часів людина живе у суспільстві, яке формувалося у залежності від країни, традицій, організацій праці, моральних аспектів та іншого. З часом все більше поширювалась допомога одних людей іншим. Наприкінці XIX ст. відображення практичної діяльності цих людей увійшло в соціально-гуманітарну літературу як поняття «соціальна робота». Отже це потребувало підготовки соціальних працівників. З цією метою в 90-х роках XIX ст. у Великобританії відбувалося започаткування лекційної роботи з роз'яснення та поширення знань щодо благодійної діяльності. В Амстердамі у 1899р. було відкрито первинні у світі Інститут підготовки соціальних працівників. У США була надрукована книга М. Річмонд «Дружній візит до бідняків: керівництво для тих, хто працює у благодійних організаціях»[5].

Отже, соціальна робота почала підлягати науковому осмисленню і дає початок науковому дослідженню в цій сфері.

У сучасній науковій літературі розглядають три основних значень у цьому напрямку:

- на практиці підтримка та допомога людям, які опинилися у складній життєвій ситуації вони мають певні проблеми;
- підготовка та навчання кадрів із соціальної роботи та підтримки населення;
- наукові дослідження, розробка моделей та методів соціальної діяльності, методи дослідження, система наукових понять.

Соціальна робота – наука ще дуже молода і тому постійно розвивається. Багато науковців досліджують, дискутують, коригують доцільність використання різних методів практичної діяльності, розуміння змісту й структури соціальної роботи. Отже, існує багато різних поглядів якою має

бути соціальна допомога і як вона має здійснюватися. Але більшість дослідників схиляються до того що: соціальна робота – це професійна діяльність із надання допомоги інвалідам, групам і спільнотам, посиленням чи відновленням їх можливостей до повноцінного функціонування у суспільстві та надання сприятливих умов для виконання запланованих цілей.

Отже, можна сказати, що соціальна робота допомагає людині у реалізації нею соціальних функцій у різноманітних сферах соціального життя. Також заслуговує уваги поняття «сутність соціально-педагогічної роботи»[3].

Соціально-педагогічна робота - це діяльність педагога, яка полягає у допомозі розв'язувати завдання соціального виховання та надавати людині соціально-педагогічний захист. Соціальна робота і соціально-педагогічна робота мають максимально ефективно і скоординовано знаходити і використовувати матеріальні і соціальні ресурси[8]. Для цього потрібно створити і реалізувати програми діяльності, які допоможуть активізувати внутрішні ресурси особистості і забезпечують її зовнішніми ресурсами.

В соціальному житті у будь якої дитини можуть виникати проблемні ситуації.

У процесі досліджень науковці та практики визначили такі проблеми у житті дитини:

- пов'язані з розвитком дитини, її психологічним станом, самовизначенням;
- пов'язані з проблемами у родині, проявами насильства та порушенням прав з боку батьків;
- пов'язані з неадекватною і девіантною поведінкою, не вмінням адаптуватися у соціальному середовищі;
- пов'язані з конфліктами у школі з дітьми та вчителями, морально-психологічним кліматом у мікросередовищі[2].

На основі законів і законодавчих актів визнаних державою надається допомога різними фахівцями. Соціальна робота бути найбільш ефективною при наявності таких особливостей:

- добровільність (добровільне звернення);
- своєчасність;
- персоналізація;
- повага;
- активізація клієнта;
- комплексність;

Таким чином, соціально-педагогічна діяльність має попит у соціумі, що дає її можливості для подальшого розвитку та реалізації різних технологій у соціально-виховних інституціях.

Наука соціологія девіантної поведінки має взаємозв'язок з іншими науками. Соціологія девіантності є більш загальною теорією по відношенню до наук, що вивчають окремі прояви девіантності:

- криміналогії (наука про злочинність);
- сексології (наука про сексуальну поведінку);
- соціології творчості (обґрунтування соціології творчості як підгалузі пов'язане з визнанням позитивних девіацій, поряд з негативними);
- суїцифології (наука про самогубства і суїцидальної поведінки).

Крім того, соціологія девіантної поведінки використовує досягнення психології, демографії, статистики, застосовує математичні методи обробки результатів досліджень. Для дослідження в соціології девіантної поведінки використовуються такі методи як: опитування, анкетування, інтерв'ю, метод спостереження, тестування, метод аналізу документів[11].

Соціологічне пояснення девіації вперше дав французький соціолог Е.Дюркгейм. Автор вважає девіацію настільки ж природною, як і конформізм.

Девіація підтверджує роль норм, цінностей і дає більш повне уявлення про різноманіття норм. Реакція суспільства на таку поведінку уточнює межі соціальних норм, що дає поштовх до соціальних змін та удосконалення соціальних норм.

Також треба звернути увагу на те що відхилення від норми у поведінці можуть бути як позитивні так і негативні.

Позитивні девіації характерні для нестандартних особистостей, яким притаманні оригінальні, творчі ідеї, що мають суспільну значущість та відіграють позитивну роль у прогресивному розвитку суспільства[15].

Негативні девіації поведінки більш проявляються у людей, які не можуть сприймати моральні цінності і норми поведінки, які прийняті у суспільстві, хоча і можуть дуже добре знати ці норми, а також не мають бажання засвоювати позитивний соціальний досвід. Одним із перспективних і важливих напрямків у соціальній роботі і соціальній педагогіці з метою подолання девіантної поведінки у дитини є соціальна корекція[4]. Метою корекційно-педагогічної роботи є виправлення відхилень, які вже наявні у поведінці підлітка та розробка методів направлених на розвиток дитини для подальшої соціалізації та адаптації у соціумі. Корекційний вплив може здійснюватися як: відновлення; компенсування; стимулювання та виправлення.

У роботі соціального педагога можна виділити наступні етапи:

- виявлення причин які призвели до відхилення у поведінці підлітка, а також з'ясувати слабкі сторони поведінці дитини і у яких випадках проявляються сильні сторони характеру;
- спонукання підлітка до позитивної поведінки, мотивуючи його до позбавлення від поганих звичок та недоліків;
- залучання дитини до роботи, яка допомагає формувати позитивні якості характеру та впливає на доброзичливі міжособистісні відносини.

1.2. Діяльність соціального-педагога у позашкільному закладі, її принципи та зміст

Робота позашкільних закладів регламентується певним набором працівників. Для педагога головним принципом у процесі роботи у позашкільному закладі являється принцип зацікавленості підлітка і інтересу.

Якщо людина має інтерес у якомусь виді позашкільної діяльності тим більш активно вона буде приймати участь.

Отже, інтерес може не тільки задовольняти потреби, але і створювати їх. Інтерес для учня представляють ті форми діяльності, які дають йому можливість виступати в незвичній для нього соціальній ролі. Також це має давати йому нову та корисну інформацію або нові емоційні переживання. Також повинен врахуватись потяг учня до самоствердження.

Для задоволення потягу учня до самоствердження у педагогічному процесі позашкільного закладу використовується гра. Гра дає можливість розвивати процес пізнання та об'єднати наступний принцип діяльності закладу, який об'єднує реакцію та пізнання. Під час гри учень може сприймати нову інформацію, вступати в нові взаємовідносини[7].

Такий процес пізнання в повній мірі відповідає наступному принципу діяльності позашкільного закладу - принципу єдності реакції та пізнання.

Пізнання залучає людину до культури, даючи можливість для соціалізації особистості. Людина проводить своє життя і діяльність в культурному середовищі і на практиці життя вивчає та засвоює нові досягнення у світі культури. Вивчення творчої та просвітної діяльності у сфері культури збагачує духовний світ людини. Та засвоєння культури потребує від людини активних зусиль, здібності до самоосвіти та саморозвитку.

Саме цього не вистачає багатьом сучасним підліткам. Тому вони віддають перевагу пасивним розважальним враженням. Така діяльність завжди шаблонна та стереотипна, спрямована на розваги і тому потребує постійних змін вражень, і не є пізнавальною. Один із важливих завдань для соціального педагога у позашкільному закладі є пошук шляхів, форм, засобів та методів, які можуть поєднати соціальне пізнання та розвагу. Для вирішення цього завдання потрібно звернути увагу дитини на більш змістовні та сутнісну діяльність, та зменшити увагу на емоційну характеристику діяльності підлітка.

Увага має приділятися новітності повідомлень, що надходять до дитини. Але щоб повідомлення викликало інтерес та дало дитині якусь інформацію воно має бути пов'язано з тією областю про яку він має уявлення або якусь інформацію. До процесу соціального пізнання дитину найкраще залучити завдяки таким механізмам і інструментам, які пов'язують між собою щось нове та незвичайне.

Єдність реакриції та пізнання повністю реалізуються через джерела мовного розповсюдження інформації. Такими джерелами можуть бути телебачення, радіо, преса, лекції, зустрічі з цікавими людьми. Це все можна використовувати у педагогічному процесі позашкільного закладу. Але з найбільшою повагою принцип єдності реакриції та пізнання реалізується в процесі групової діяльності. Ці форми діяльності учнів є довготривалими, систематичними, з цілеспрямованими інтересами та сильною мотивацією. Так дитина більш зайнята у вільний час, тому що до неї ставляться більш високі вимоги і можливість для творчого розвитку особистості.

При такій діяльності гуртків у позашкільному закладі соціальний педагог залучає наступний принцип діяльності - це спільна робота[6]. В процесі спільної діяльності люди знаходяться у відношеннях взаємодії, успіх одного члена гуртка визначає успішність дозвільної діяльності інших. Ці умови знаходять вияв в педагогічне організованій діяльності позашкільних закладів. Кожен заклад працює у особистій сфері діяльності, пов'язаною з вираженим напрямком, який виходить на рівень творчості та переходу до неї. Тут дитина може отримати знання про предмет діяльності, про те завдяки яким способам та прийомам вона здійснюється, виправлення та оцінка самостійних спроб здійснення, формування діяльнісних відносин між членами об'єднання, які беруть участь у спільній діяльності та специфічному емоційному кліматі. Спільна діяльність формує цінності, організаційну структуру породжує традиції та веде до підвищення рівня діяльності гуртківців.

До педагогічного процесу позашкільних закладів відносять такі принципи роботи як індивідуальність, добровільність, пріоритет на розвиток творчості,

емоційне спілкування. Позашкільний педагогічний процес повинен будуватися на законах творчої суспільної поведінки та вивчення внутрішнього світу дитини, його структура залежить від складу його учасників та характеру взаємовідносин між ними. Для гармонійного розвитку дитини та колективу використовуються внутрішні резерви, які проявляються у добровільній діяльності у естетичних та моральних сферах, та соціально-трудої роботі.

На практиці педагоги позашкільних закладів конкретизуються та уособлюють загальні принципи. У різних позашкільних закладах на основі цих принципів створюють свої принципи позашкільної освіти і виховання. Серед них виділяють такі як: людина здатна використовувати ті знання, навички, які здобуті особистим практичним досвідом. Такі методи позашкільного навчання і виховання забезпечують культурних розвиток особистості; її адаптацію до соціальних цінностей та норм. Особистість потребує задоволення своїх вимог, можливість розкрити і реалізувати свої здібності і задатки, гармонічно почувати себе у стосунках з суспільством, природою та навколишнім середовищем. Позашкільна освіта також пов'язана з національною спрямованістю у поєднанні з історією і традиціями, збереження і збагачення культури українського народу[1].

Принципи діяльності педагогів позашкільників сприяють соціальній адаптації та розвитку особистості дитини. Також конкретизація загальних принципів роботи може проводитися на рівні учнів. Розвиток цих принципів дає можливість спрямувати виховний процес на зміцнення колективу, створення в ньому позитивних традиції спілкування та діяльності. Усі розгляданні принципи взаємопов'язані обумовлюють зміст, методи та форми діяльності позашкільного закладу. Педагогічний процес позашкільного закладу має психологічну природу. Він дає можливість впливати на психічні процеси: стимулювати уяву, творчі здібності, чутливість, мислення, уважність, до людей та взаємовідносин з ними[10].

Для роботи змісту педагогічного процесу позашкільного закладу має ряд етапів. На першому етапі педагогу необхідно викликати початковий інтерес до однієї з галузей знань, навчити активному спілкуванню, самопрояву. Другий етап полягає у закріпленні у дитини відповідних знань. Навичок уміння спілкування. Третій етап полягає у необхідності закріплення заглиблювати зв'язувати з вибором майбутньої професії, створення умови для самовираження дитини, демонстрування нею соціальних зразків поведінки.

Отже, виховання підростаючого покоління, молоді, повинно відбуватися не тільки у сім'ї, але й у виховних закладах, спеціальних центрах по педагогічній корекції та реабілітації спрямованих на перевиховання та виправлення. Для цього необхідна система яка зможе об'єднувати сім'ю, навчально-виховні заклади, державні і недержавні центри та адміністративні органи. Головна мета повинна полягати у турботі про дитину, потрібно орієнтуватися на її вихованні, попереджати та створювати умови для подолання відхильної поведінки.

1.3. Сутність індивідуальної та групової соціально-педагогічної роботи

Індивідуальна соціальна робота являється однією з найпоширеніших форм діяльності соціального працівника і соціального педагога. Такий метод роботи дозволяє враховувати особливості розвитку дитини, її фізичний і духовний стан, до чого вона проявляє інтерес який має рівень підготовки, які має потреби, у яких сферах життєвий досвід. Робота соціального педагога базується на результатах систематичного вивчення дитини у процесі спостереження, аналізу життєдіяльності, працездатності, соціальної активності, запитів та інтересів.

На практиці процес індивідуальної роботи має три основних етапи.

На першому етапі перший принцип дій педагога полягає в тому щоб допомогти дитині визначитись і з'ясувати на скільки є ситуація проблемною, а також зрозуміти які можливості і потенціал дитини не використанні для вирішення проблем[9].

На другому етапі визначається яких результатів дитина хоче досягти. Основний принцип дій педагога полягає в тому, щоб допомогти підлітку зрозуміти чого він прагне досягти, тобто визначитись з цілями і задачами[22]. На третьому етапі діяльність спеціаліста полягає у тому, щоб допомагати дитині діяти у відповідності з поставленими діями і дати змогу отримати те до чого він дійсно хоче.

Всі три етапи за своєю сутністю є пізнавальними. Техніка передбачає спілкування та планування дій. У процесі такої діяльності важливим є взаємодія педагога та дитини. Така взаємодія передбачає три фази.

Перша фаза полягає у зрозумінні проблеми і баченні можливостей які не були використані: Її можна розділити на три етапи.

1. Перший етап це з'ясування ситуації. Основна мета: допомогти розповісти про свою ситуацію і цілі. Для успішного початку на цьому етапі важливо встановлювати відповідні відносини з підлітком.

2. Другим етапом це пошук і знаходження особистих недоліків. На цьому етапі завдання педагога допомогти підлітку розкритися, побачити свої слабкі місця, які заважають йому розкрити свої можливості.

3. Третій етап це пошук варіантів досягнення мети. Основне завдання полягає в тому, щоб допомогти з вирішенням проблеми визначити різні варіанти можливостей, які можуть змінити життя. На кожному етапі соціальний педагог постійно повинен активізувати дії підлітка та стимулювати його потенційні можливості.

Друга фаза полягає у розробці плану дій:

1. На першому етапі завдання спеціаліста допомогти побачити широкий спектр можливостей, які можуть відкриватися у майбутньому.

2. На другому етапі основне завдання полягає у виборі найбільш реальних перспектив і перетворення їх у дійсну мету.

3. Третій етап це розробка програми конструктивних змін. Основне завдання полягає в тому, щоб допомогти підлітку визначитися зі спонукальними можливостями, які допоможуть йому реально захотіти досягти намічених результатів.

Отже, якщо ця фаза завершується успішно, тоді є чітке уявлення, чого дитина прагне досягти в якому напрямку їй діяти, хоча можливо він поки ще не повністю розуміє що конкретно він повинен робити[23].

У процесі третьої фази потрібно розробити план конкретних дій. Ця фаза має дати відповідь на запитання: “Як досягти бажаного?”

1. Перший етап цієї фази передбачає основне завдання дій спеціаліста допомогти розкрити шляхи до поставленої раніше мети.

2. Другий етап - вибір найкращих варіантів дій. Спеціаліст має завдання допомогти вибрати варіанти дій, які б відповідали внутрішнім та зовнішнім можливостям дитини. Оцінювання можливостей має бути покроковим[21].

3. Третій етап передбачає приведення в дію стратегій. Головним на цьому етапі є самодисципліна та відповідальність людини. Коли клієнт проходить останній етап може виникнути необхідність у коригуванні. Завдання педагога допомогти усвідомити всі труднощі на шляху, які потрібно здолати, але не зупинитися і працювати далі на перспективу у розпочатку дій. Інша справа спеціаліста полягає у тому, щоб здійснити всебічну підтримку першим активним діям підлітка. Завершення допомоги клієнту має бути достатнім, щоб він зміг повністю подолати негативні емоції[8].

У деяких випадках соціальний педагог зустрічається з колишнім клієнтом. Але якщо наприкінці запланованої роботи виникає інша проблема то соціальний педагог зобов'язаний продовжити співпрацю з підлітком. Також використовується метод соціальної роботи з групою.

Він передбачає допомогу людині завдяки передачі групового досвіду, що дає можливість розвитку фізичних і духовних сил, сформуванню позитивної соціальної поведінки[20]. При груповій роботі важливим результатом стає зміна внутрішнього світу людей які є учасником групи перевагами групової роботи є те що результат перевищує суму результатів роботи окремих учасників групи, вони почуваються комфортно, стають більш впевненими і активними, відбувається якісне підвищення результативності.

Використання групової роботи відбувається:

- з метою виправлення;
- для попередження соціальних дисфункцій;
- з метою навчання і виховання відчуття громадянства;
- для самоствердження особистості;
- для роботи над однією або декількома цілями одночасно;
- для можливості забезпечити розвиток окремих учасників групи, особливо у критичні періоди[17].

Групи можна поділити на такі типи: створені для роботи з їх членами, в яких вирішуються внутрішньо групові проблеми і створенні для досягнення зовнішньої мети по відношенню до групи.

Внутрішньо орієнтовані групи поділяють на два типи:

- Групи соціалізації спрямовані на нормальний розвиток своїх членів;
- Групи ресоціалізації ціль яких полягає у виправленні відхилень, які могли виникнути у попередній роботі з метою соціалізації.

В групах соціалізації робота спеціаліста спрямована на допомогу учаснику, який не може самостійно обрати мету соціалізації та сприяти досягненню вже обраної мети.

Групи ресоціалізації вирішують такі проблеми: соціальний контроль людей, котрі не адаптовані до вимог суспільства і які не хочуть брати на себе соціально прийнятні ролі та допомогу у освоєнні нових або альтернативних ролей. Як правило у таких групах розвиваються інтереси та навички, відбувається підвищення самооцінки і відчуття власної цінності.

Освітні групи займаються обліком інформації та формуванням навичок через прямі інструкції. Участь у таких групах дозволяє набувати нових знань, яких бракує, та дає можливість підготуватися до наступних стадій життя. Для цього використовуються такі навчання, як активне залучання до розв'язання реальних проблем, набуття власного досвіду через дискусію[16].

Соціальні терапевтичні групи створюються з метою підтримки адаптивних форм поведінки або модифікацію неприйнятних форм поведінки. Дискусійні групи мають на меті обговорення проблем та питань, які актуальні для цього кола людей. Для підтримки та розв'язання особистих проблем створюються групи самопомоги, самокеровані або групи соціальних дій.

Для досягнення кращого групового ефекту група повинна складатися не менше чим з трьох членів. Фактори які допомагають груповій роботі це: відповідність групи завданням, які вона має вирішити; однакове ставлення до завдання всіх членів групи; оптимальний склад і чисельність групи; гармонійних розподіл ролей.

Фактори які заважають груповій роботі це: незначущість завдання; занадто жорсткі умови її існування; наявність поганого лідера; велика кількість людей; коротка тривалість зустрічі групи, думки про швидкий і легкий успіх; склад групи, що не підходить для вирішення завдання; неефективні способи ведення групової роботи.

Існують такі стадії розвитку групи: попередня, формування групи; стадія конфлікту; консолідація і ефективної роботи[18].

На перших етапах спеціаліст має зробити так щоб група довірила йому, допомогти учасником групи познайомитися один з одним.

Завдання соціального педагога на етапі конфлікту - допомогти членам групи усвідомити необхідність узгодженої роботи, орієнтувати членів групи на взаємну підтримку та взаємодопомогу[14].

На третій стадії, стадії консолідації спеціаліст повинен допомогти групі узгодити норми і способи взаємодії, а окремим учасникам групи

самовизначитися, знайти своє місце яке буде відповідати їх здібностям і інтересам[19]. Але незалежно від типу групи, основна функція педагога це посередництво. Він повинен демонструвати впевненість в успішності діяльності.

Групова робота - один з методів соціальної роботи, який є дуже успішним винаходом, який створено для розв'язання проблем пов'язаних з знеособленням, втратою індивідуальності і прийняттям реальності, відчуженості, які все частіше виникають у людей в сучасному суспільстві.

РОЗДІЛ 2 Технології соціально педагогічної роботи з важковиховуваними дітьми

2.1. Методи профілактики девіантної поведінки

Працюючи в позашкільному навчальному закладі “Станції юних натуралістів” мені довелося спостерігати за дітьми з девіантною поведінкою. В гурток “Любителі декоративних та свійських тварин” ходили діти віком від 9 - 13 років. Вони навчались в Інтернаті “Надія” ДОР, любили приходити і доглядати та пізнавати світ та тварин, які знаходились в живому куточку “Планета тварин” в зоологічному комплексі де я працюю керівником гуртка.

При роботі з дітьми з девіантною поведінкою в першу чергу потрібно зрозуміти, що саме впливає на дитину негативно і підштовхує її до такої поведінки.

Іноді така поведінка є викликом і реакцією на непорозуміння з батьками. Частіше це трапляється у сім'ях де підліток виховується одним з батьків, але це не може задовольнити у повному обсязі увагу і контроль до дитини [11]. Та не завжди все залежить тільки від батьків.

Іноді обставини складаються так, що сім'я стає неповною через смерть одного з батьків. Тому втрата або розлучення сильно впливають та психічне здоров'я дітей і на це потрібно звертати особливу увагу. Дитина, яка самотійно не змогла впоратися зі своїми проблемами, схильна до девіантної поведінки.

Батьки можуть помітити зміни які проявляються у поведінці підлітка. Причинами того можуть бути:

1. Страх перед батьками, який заважає відкрито поговорити про свої проблеми та комплекси;.
2. Відсутність покарання за проступки або ненормативні дії, не бажання батьків контролювати дитину;.

3. Агресія, роздратованість, негативне сприйняття навколишнього світу.

4. Психічні відхилення, з якими складно впоратися самотійно[13].

Зробивши аналіз, я почала застосовувати методи спостереження.

Переваги методу спостереження:

1. Здійснення спостереження одночасно з розгортанням і розвитком явищ, що їх досліджують;
2. Можливість безпосереднього сприйняття поведінки дітей у конкретних умовах та у реальному часі;
3. Можливість широкого охоплення події та опису взаємодії всіх її учасників.

Для ефективної роботи з дітьми з девіантною поведінкою дуже важливим є своєчасна та правильне виявлення факторів які викликають девіацію. Це може дати змогу послабити або усунути вплив негативу на дитину. Для цього потрібно застосовувати корекційні заходи, що дасть можливість на ефективну і швидку реабілітацію дитини[26].

Викликати у підлітка девіантну поведінку можуть такі фактори:

- непорозуміння та конфлікти з сім'ї;
- асоціальний стиль життя батьків;
- небажання навчатися;
- низький морально-етичний рівень;
- конфлікти з вчителем;
- незайнятість у позашкільний час;
- знижений соціальний статус серед учнів;
- духовне знецінення;
- бажання виглядати дорослим;
- гормональні та ферментативні зміни в організмі;

- бажання самоствердитись;
- потреба змін у стресових ситуаціях;
- наслідки спадковості;
- бажання задовольнити цікавість ;
- надмірна тривожність;
- емансипація та реакція на неї;
- вплив поведінки у групі до якої належить підліток, або навпаки не прийнятися до групи.

Добрі результати показує групова робота з дітьми-девіантами. Для цього використовують різні прийоми. Висловлювання дітьми своїх думок у формі безперервної естафети. У процесі такого виду спілкування підлітки по черзі висловлюють свої думки на задану тему[24].

Усе це відчувається у формі продовжень доповнень, уточнювання. У процесі обговорень теми діти від простих висловлювань думок мають поступово перейти до обговорення та аналізу проблем.

Далі учням у групі пропонується підготувати зустрічні питання один до одного. На зустрічі ці запитання та відповіді на них обговорюються усім колективом.

Слідкуючи прийомам з діяльності з підлітками з девіантною поведінкою є обговорення теми яку обирають самі учні. Це повинна бути тема цікава для всіх і найбільш зрозуміла[25]. При обговоренні дітям пропонується розвивати сюжетну лінію події, подумати як би ці події змінилися в інших умовах, висловити свою думку з приводу їх змісту та як вони впливають на людину та таке інше.

Для правильного виконання завдань педагог має проінструктувати членів групи. Встановлюватися правила за якими учні мають поводитися і спілкуватись, що дає можливість регламентувати у якому порядку вносяться пропозиції, доповнення, критика та інше.

При виконання завдань потрібно чітко розподілити ролі для учнів. Вчитель має враховувати рівень знань, умінь та навичок дитини, щоб вона могла виконати поставлені перед нею задачі.

У процесі роботи спеціаліст спонукає учнів до зміни думок, образів, якщо вони заважають продуктивно виконувати завдання та негативно впливають на спілкування.

Після проходження всіх етапів підготовки вчитель відходить від керівництва або стає таким же учасником групи[26]. В процесі виконання завдань для всіх учасників мають бути однакові умови для прояву ініціативи. Це дає можливість кожному проявити себе.

Також можна застосувати прийоми обміну ролями. Це коли функції одного учня перекладаються на іншого або вчитель може повністю дати можливість учням чи одному учню виконувати його функції.

Іноді для зміни характеру спілкування та його активізації використовують прийом мізансцени. Для цього учнів розташовують у різні об'єднання один з одним при виконанні завдань[12].

Застосувавши різні методи спілкування ми знайшли спільну мову. Методами були: активне слухання, пауза, спонукання до відвертості, нерозуміння, чистої води провокація.

Секрети ефективного спілкування:

1. Говори так, щоб тебе почули;
2. Створи умови, щоб ситуація навколо спілкування сприяла комунікації;
3. Слухай так, щоб розуміти про що йдеться.

Діти за деякий час прийняли мої правила, та навчилися розуміти, слухати один одного.

2.2. Обґрунтування програми дослідження передумов розвитку девіантної поведінки дітей в позашкільному закладі

Після знайомства з учнями, та тісного спілкування, ми почали працювати не тільки над знаннями, а й над собою. Розкривши свій потенціал та навички, не довго думаючи я почала проводити різні тренінги, ігри, круглі столи, та найбільше, що їм подобалось це пікнік, де ми можемо вільно та спокійно обговорити, що у нас трапилось за день.

Та коли ми дуже багато побачили сміття навколо нас, ми одразу прийняли рішення провести тренінг на тему “За життя без сміття!”. Після тренінгу де

були присутні не тільки діти, а і батьки. Без сумніву ми прийняли рішення, вийти в парк та зібрати сміття, і до допомоги не тільки собі, а й рослинам які

теж живуть та дають нам кисень. Завдяки таким заходам, ми дуже зблизились

з дітьми, та я помітила, що більше між нами нема ні якого бар'єру. І я хочу продемонструвати цей самий тренінг який ми застосовували в нашій практиці.

Тренінг: ЗА ЖИТТЯ БЕЗ СМІТТЯ!

Активні форми роботи на занятті гуртка – запорука соціалізації здобувачів освіти в молодіжному середовищі

Мета тренінгу: поглибити знання учнів гуртка про проблеми, пов'язані з нагромадженням сміття та необхідністю його утилізації, познайомити з сучасними шляхами переробки сміття в країнах світу та Україні, розвивати екологічне мислення, вміння оперативно знаходити відповіді на актуальні питання сьогодення, виховувати дбайливе ставлення до навколишнього середовища.

Обладнання: відео презентація «Факти про сміття», «Зелене місто», «Гармонія з природою – це основа життя», виставка робіт з відходів пластику, тканини, паперу; глобус; додаткові матеріали гри «Сортування сміття».

Учасниками тренінгу можуть бути вихованці різних вікових категорій. У такому випадку вчителю треба вибрати більш доступні завдання. Тренінг краще проводити з батьками, які в родині забезпечують практичне розв'язання проблеми утилізації сміття. Цікавим буде тренінг і для мешканців громади, якщо використовувати місцевий матеріал та приклади.

У наш час однією з найбільш актуальних проблем є утилізація відходів. Ця проблема не тільки окремих країн, регіонів, територіальних громад, а й кожної родини. Люди поступово усвідомлюють її глобальне значення, але від усвідомлення проблеми до її вирішення завжди проходить довгий час.

Тренінг із проблем утилізації відходів є одним із дієвих кроків, адже він озброює учасників не тільки переконливими фактами, а й показує шляхи розв'язання цієї проблеми, формує компетенції заощадливості, дбайливого ставлення до природи.

В Україні стартував екологічний проект «Україна без сміття», заснований Вікторією Норенко та Євгенією Аратовською. Це ініціатива, спрямована на сортування та повну переробку відходів. Свою діяльність організаторки здійснюють за допомогою сайту та сторінки у Facebook, де консультують та інформують українців щодо роздільного збору сміття та його подальшої утилізації. Разом з GOETHE-INSTITUT в Україні «Хмарочос» запускає спільний медіа-проект, присвячений громадським екологічним та міським ініціативам.

Концепція та мета проекту

Нас турбує проблема сміття, багато якого лежить під ногами, оскільки це ресурс, гроші та можливості, особливо якщо поглянути на сміття в межах

спільноти, яка у своїй загальній масі могла би допомогти українській економіці.

Більшість людей не до кінця розуміє цінність сортування побутових відходів. Усі звикли викидати їх у пакет і забувати. Й у цьому немає їхньої провини, адже ніхто не розповідав, що сміття — цінний ресурс, що його можна здавати і є спеціальні контейнери у дворі для роздільного збору відходів.

Для формування звички сортувати сміття у населення потрібно 10-12 років. Це результат США, де 85% населення ділить домашні відходи на суху і вологу фракцію.

Додатково до цього підключена робота екологічних інспекторів з випискою штрафів. Мотивація інспектора — 10% від виписаного штрафу, що залишає мало шансів порушнику екології та краси на території громади.

Тим часом українські комунальні служби встановлюють контейнери для відсортованого сміття поряд зі звичними боксами, але не пояснюють, що й куди викидати. Згідно з нашими спостереженнями, багато мешканців не вбачають різниці між цими контейнерами або вирішують ними не користуватися, оскільки не розуміють призначення. До того ж відсутня різниця у тарифі на вивезення відсортованого та змішаного сміття.

Сміття можна переробляти знову в ресурс – і робити з нього або речі, або енергію. Громадкість аналізує найбільш успішні світові приклади розумного поводження зі сміттям.

Щороку людство продукує понад 2 мільярди тон сміття. Це в середньому 200 кілограмів на людину. В країнах активного споживання ця цифра сягає 2 тони за рік на людину. Тобто, кожен представник «середнього класу» продукує щороку маленьку вантажівку сміття.

Відходи гниють на сміттєзвалищах, забруднюють океани та руйнують екосистеми.

В багатьох країнах світу давно замислилися над тим, як уникнути перетворення планети на великий смітник.

ШВЕЦІЯ: СМІТТЯ СТАЄ ЕНЕРГІЄЮ

Швеція є одним зі світових лідерів, що використовують технологію «енергія-зі-сміття» (waste-to-energy). Близько 2,5 мільйонів тон сміття щороку спалюється для вироблення електрики або тепла.

У країні – десятки сміттєпереробних заводів та «сміттєвих» електростанцій. Вони забезпечують енергією близько мільйона сімей – чимало, як для 10-мільйонної країни. Таке місто як Мальме 60% своєї енергії бере з відходів.

99% сміття в країні використовується або як паливо для електростанцій, або як сировина для виробництва

Тюки з імпортними рослинними відходами на заводі Sysav у шведському Мальме, які будуть перероблені і використані як паливо для електростанцій.

Швеція настільки успішна в переробці власного сміття, що їй його не вистачає. Тому вона почала його завозити з-за кордону. Країна імпортує сміття з Норвегії, Британії, Німеччини та інших країн.

При цьому шведи аж ніяк не «купають» цей мотлох: навпаки, інші країни доплачують їм за використання своїх відходів.

АВСТРІЯ: РОЗЩЕПЛЕННЯ ПЛАСТИКУ

У Відні, столиці Австрії, сміттєспалювальний завод став теплоелектростанцією – і водночас мистецьким об'єктом.

У 1989-му році нову будівлю заводу Шпіттеляу у Відні доручили побудувати Фріденсрайху Гундертвассеру – одному з геніальних архітекторів ХХ століття.

Вийшов справді шедевр: будівля з кольоровими жовтими плямами, нерівними лініями, «живою» мистецькою енергією.

На ньому сьогодні на теплову енергію перетворюється 265 тисяч тон сміття на рік, що дозволяє опалювати цілі райони Відня.

Але австрійці навчилися й іншому мистецтву: перетворення відходів на ресурс. Вони непогано почуваються в концепції «циркулярної економіки» — коли сміття стає сировиною для виробництва нових речей.

Сьогодні, наприклад, вони активно застосовують біотехнологію, що дозволяє розщепляти пластик. Для цього використовується особливий грибковий фермент, який здатен розщеплювати полімери на прості мономерні елементи. Так забезпечується "колообіг пластику": відхід від одного продукту використовується для створення іншого.

За допомогою цього ферменту можна розщепити, наприклад, пластикові пляшки. Чи поліестер, який сьогодні масово використовується в текстилі.

БРИТАНІЯ: ЕНЕРГІЯ З НЕДОЇДКІВ

Британія є одним із світових лідерів в іншій технології: перетворенні харчових відходів на енергію.

Для цього застосовується так зване "анаеробне розщеплення". Просто кажучи – використання бактерій для переробки харчових відходів і отримання біогазу та біодобрива.

На спеціальному заводі перекривається доступ кисню, в результаті чого розмножуються бактерії, що розщепляють залишки їжі.

За оцінками британського уряду, в середньому подібний завод може виробляти енергії розміром у 200 кВт-год. з однієї тонни сміття.

У Британії цю технологію застосовують кілька сотень заводів. Вони здатні забезпечувати енергією понад півмільйону будинків.

ПІВДЕННА КОРЕЯ: ПІДЗЕМНІ МАШИНИ

Інша азійська країна, Південна Корея, пішла ще далі. Місто Сонгдо (60 кілометрів від Сеула) – один із найяскравіших прикладів «смарт-міста» – чи навіть «міста майбутнього». Створене фактично «з нуля», біля найбільшого в країні аеропорту, місто запроваджує небачені раніше нові технології.

Одна з них стосується сміття. Замість сміттезбиральних машин, за відходи відповідає підземна система. Спеціальна пневматична каналізація забирає сміття безпосередньо з квартир. Через підземні труби воно транспортується до сортувальних механізмів. У майбутньому воно постачатиметься на завод, що вироблятиме з цього сміття газ.

БЕЛЬГІЯ: КАЛЬКУЛЯТОР ЗАБРУДНЕННЯ

Ще одна цікава інновація народилася в Бельгії.

Країна утилізує 75% свого сміття. Бельгійці перетворюють його на енергію, добрива чи сировину для виробництва.

Але особлива бельгійська інновація має назву Ecolizer. Вона дозволяє оцінювати виробничі чи споживчі ідеї на самому початку. Ви можете визначити, скільки відходів вони можуть спричинити, чи будуть вони забруднювати атмосферу чи ґрунт, скільки ресурсів піде на транспортування, енергетичне забезпечення, утилізацію сміття тощо.

Наприклад, купуючи собі електроплиту ви можете поррахувати її вплив на екологію – і порівняти з іншими товарами.

Інформація отримана різними шляхами, заохочує замислитись над власною поведінкою і дає сили вчитися!

Відходи гниють на сміттєзвалищах, забруднюють океани та руйнують екосистеми.

В багатьох країнах світу давно замислилися над тим, як уникнути перетворення планети на великий смітник.

Інформація отримана різними шляхами, заохочує замислитись над власною поведінкою і дає сили вчитися!

Ми усі хочемо в Європу, хочемо, щоб було чисто, красиво не тільки на природі, але й у наших дворах. Чи готові люди змінюватися та по змозі робити внесок у спільну справу та благополуччя нашої країни?

Ми вирішили розповісти зрозумілою та простою мовою, навіщо потрібне таке сортування і що чим є кожен вид сміття — пластик, скло, залізо, папір і т.д.; які види утилізуються, а які — ні; чи є досвід переробки таких відходів у розвинених країнах і чому у нас ці технології не працюють.

I. Знайомство

Учасники, кожен (по черзі), називають своє ім'я, свій настрій та вказують, з яким предметом себе асоціюють і чому.

Правила групи

Учасники разом із вчителем визначають правила роботи групи. (Запис на дошці)

Наприклад:

Не насміхатися.

Бути чесним.

Поважати інших.

Вимкнути мобільні телефони

Не перебивати інших і т. д....

Мозковий штурм

«Що таке сміття? Чим воно загрожує здоров'ю людей»

Сміття: Загрози

Поліетилен, пластмаса, скло, будівельні відходи, залишки їжі, метали, деревина, дрібне побутове сміття, папір, непотрібні речі. Сморід – хвороби дихальних шляхів, астма, алергія, отруєння, хвороби печінки.

Виділення хімічних речовин – отруєння, хвороби печінки, нирок, очей, рак. Забруднення водойм – не можна купатися, отруєння, хвороби шкіри, мор риби, лептоспіроз.

Наш тренінг присвячений одній з головних проблем людства – проблемі утилізації сміття. (Тренер пропонує на екрані 3 види відходів:

органіка;

тверді відходи;

папір.

Який з цих видів є, на вашу думку, більш проблемним для утилізації?

Пропонуємо вам першу вправу – «Одним словом» (учасники групи називають одне слово, яке у них асоціюється зі «сміттям»).

Обговорення: У кожної особистості є своє розуміння поняття «сміття»: для когось – це залишки непотрібних речей та продуктів, ще для когось – думки або вчинки. Ми ж сьогодні поговоримо про сміття матеріальне.

Типовий склад міських відходів:

- папір – 14%
- мілке сміття – 17,9%
- гума, шкіра, деревина – 8,1%

- харчові відходи – 7,5%
- метали – 8,7%
- скло – 8,21%
- інше – 1,6%

Висновок. Сміття, його величезна кількість навколо призводить не лише до засміченості, а й до хвороб людини.

Вправа «Чи знаєш ти, що...?»

Всесвітній день води зосереджує увагу на важливості загального доступу до чистої води, санітарії та гігієни, адже сьогодні понад мільярд людей на планеті не мають доступу до чистої питної води і ще 2,6 мільярда відчують нестачу води для потреб гігієни.

Прості кроки для збереження та економії водних ресурсів, які може зробити кожен:

- вчасно закривати кран на кухні чи у ванній кімнаті;
- користуватися пральною чи посудомийними машинами при повному завантаженні;
- не використовувати фосфатні миючі засоби, бо фосфати призводять до загрозливого «цвітіння» водойм;
- віддавати перевагу душу замість ванної;
- вимикати воду під час чищення зубів;
- користуватися унітазом з двома режимами зливу;
- не засмічувати водойми побутовими відходами;
- не мити машини на берегах річок і озер!

Вправа «Одним словом»

У кожній квартирі, офісі, завжди утворюється величезна кількість непотрібних речей, які ми з вами зазвичай називаємо сміттям або твердими побутовими відходами. Щороку в містах та селищах міського типу обабіч доріг та навіть у водоймах можна побачити цілі гори таких відходів. Підраховано, що упродовж року в Україні накопичується близько 1 млрд. т, з яких лише 10% знаходять використання як вторинні ресурси.

Вправа «+ і -»

Учасники діляться на дві групи:

Визначте «мінуси» сміття.

Визначте «плюси» сміття.

Пишуть на снєп-чартах, на дошці.

Представлення результатів роботи груп.

Обговорення: Як бачите, від сміття є не лише шкода, а може бути і користь. Якщо правильно з ним поводитись.

Вправа «Сортування»

Одним із перших кроків до утилізації сміття є сортування відходів. Різне сміття, змішане в одному пакунку, має незначну цінність. Правильно розсортовані відходи цінуються значно більше.

Саме тому наше наступне завдання «Сортування відходів»

Учасники діляться на групи, отримують «набір сміття», яке потрібно розподілити по «бакам» (коробкам). (В пакунку є склотара, газетний папір, пластикові пляшки, металеві відходи, батарейки, органічні відходи).

Обговорення: Що було складного при виконанні завдання? Що заважало сортувати сміття?

Інколи нам здається, ну, скільки того сміття? Лише 1 пакетик , але якщо ці пакети з'єднати?

Вправа «Планета»

Як казав Антуан де Сент-Екзюпері: «Ми всі несемося вдалину на одній і тій же планеті - ми екіпаж одного корабля».

Наша наступна вправа називається «Планета». (Учасники діляться на групи, отримують відходи з газет, журналів, зошитів тощо)

Завдання: поєднати усе «сміття» в кулю наосліп.

Обговорення: Якщо люди не помічатимуть сміття навколо себе і нічого з ним не робитимуть, а лише будуть говорити про цю проблему, то саме такою стане наша планета у майбутньому.

Вправа «Що можу я?»

Наступна наша вправа «Що можу я?» (Відкритий мікрофон, учасники групи пропонують власні варіанти шляхів розв'язання проблем утилізації сміття)

Учасники пропонують написати на плакаті, що ж вони можуть зробити для подолання проблеми сміття. Відповіді прикріплюють або малюють на стенді.

Вправа «Донеси інформацію»

Сьогодні ми всі добре знаємо, що сміття – це відходи. Знаємо, але не завжди замислюємося над цим. Обговоріть і запропонуйте слоган, який би привертав увагу кожної людини до проблеми утилізації сміття. Де ви його розмістите?

Обговорення: Дуже важливо не мовчати про проблему сміття, не ігнорувати її, адже від нас залежить подальше існування людства.

Вправа «Куди його діти?»

Групам видають відходи, які забруднюють навколишнє середовище: пластикові пляшки, скляні банки. Тренер пропонує знайти шляхи використання цих відходів.

Обговорення: Георг Гегель говорив, що людина не стане паном природи, поки вона не стала паном самого себе. Із цим не можна не погодитися, адже лише ставши Людиною зараз, ми будемо дбати про майбутні покоління.

Вправа «Власний секонд-хенд»

Уявіть на хвилину свій гардероб. Згадайте, чи всі речі, що в ньому є, ви носите? Відкрийте подумки дверці шафи, і назвіть те, від чого б ви могли відмовитись і здали б в секонд-хенд? Складіть перелік товарів секонд-хенду вашої групи.

Обговорення: Ми не помічаємо, на скільки самі «захаращуємо» власне життя.

Заключна частина

Усе, що створила природа, є початком чогось нового. Але ми, люди, у процесі життєдіяльності створюємо сміття, яке не знаємо куди подіти.

В Україні під цілими горами сміття вмирає земля. На якій можна було б вирощувати хліб та сади, а підземні води забруднюються настільки, що жителі сіл черпають зі своїх колодязів не воду, а рідину, часту не придатну для пиття. Люди сьогодні стурбовані тим, що небезпечні речовини зі сміттєзвалища можуть потрапляти до ґрунтових вод, створюючи проблеми для майбутнього. Неодноразово ми бачимо їх за містом і навіть у самому місті, у дворах чи лісопаркових зонах. За них часто взагалі ніхто не відповідає, і мішанина з різноманітних видів сміття розкладається (чи не розкладається) просто неба, отруюючи повітря, воду й землю.

Все це змушує нас змінити наше ставлення до відходів. Так далі тривати не може. Багато людей не знають, яка частина того, що вони використовують, стає відходами. Люди повинні розумно розпоряджатися тим, що приносять в свій дім. Розумне використання ресурсів має увійти у повсякденну звичку. Це досить складно, але такий спосіб життя змусить стати нашою метою, якщо ми хочемо створити суспільство стійкого розвитку!

Аудит №1 Сміття

1. Зважуй протягом тижня пакети зі сміттям, що викидає у сміттєві баки, смітники чи спалює твоя сім'я.
2. Підсумуй результати кожного зважування і поділи загальну суму на кількість членів своєї родини. Отриманий результат є показником «виробництва сміття за тиждень». Записуй у зошит отримані результати за таким зразком:

1-й день	2-й день	3-й день	4-й день	5-й день	6-й
день	7-й день				
_____ кг	_____ кг	_____ кг	_____ кг	_____ кг	_____ кг

Загальна вага відходів у родині за тиждень:кг.

Вага відходів на кожного члена родини за тиждень:кг.

3. Визнач, скільки різних відходів (пластик, папір, скло, метал, батарейки тощо) ти можеш відокремити для вторинної переробки у себе вдома, запиши їх у зошит.

2.3. Аналіз результатів діагностики передумов формування девіантної поведінки дітей і підлітків

Гуртківці наполегливо і сумлінно працювали протягом року, вони показали найкращі знання, виявили свої здібності, свою наполегливість у досягнення мети. Їхню працю помітили і відзначили на різних рівнях змагань. (Таблиця 2.1)

Таблиця 2.1

Результати праці гуртківців

№ з / п	Заклад, клас (гурток, секція тощо)	Тип обдарованості докладно	П.І.Б. дитини	Вік та дата народження	Фіксовані досягнення (нагороди, буклети, збірки та інша друкована продукція, вказати чи є лауреатом премії «Обдаровані діти – надія Криворіжжя», «Обдаровані діти – надія України»
1	КПНЗ «СЮН Покровського району» КМР Гурток “Основи біоетики”	Інтелектуальна обдарованість	Вихованці гуртка “Основи біоетики”		ІІІ м. в обласному етапі Всеукраїнського природоохоронного конкурсу “Годівничка”;
1	КПНЗ «СЮН Покровського району» КМР Гурток “Любителі декоративних і свійських тварин”	Інтелектуальна обдарованість	Волошенко Мирослава Сергіївна	22.10.2010 12 років	ІІІ м. у Всеукраїнському конкурсі дитячого малюнка “Зоологічна галерея”
1	КПНЗ «СЮН Покровського району» КМР Гурток “Любителі декоративних і свійських тварин”	Інтелектуальна обдарованість	Волошенко Мирослава Сергіївна	22.10.2010 12 років	І м. в міському заочному конкурсі дитячого малюнку “Зоопалітра 2022”
1	КПНЗ «СЮН Покровського району» КМР Гурток “Основи біоетики”	Інтелектуальна обдарованість	Вихованці гуртка “Основи біоетики”		ІІ м. у Всеукраїнському природоохоронному конкурсі “Годівничка”
1	КПНЗ «СЮН Покровського району» КМР Гурток “Любителі декоративних і свійських тварин”	Інтелектуальна обдарованість	Буянкін Іван Іванович	04.12.2009	Участь в обласному еколого-натуралістичному конкурсі “Практична природоохоронна робота та екологія” номінація “Еколого-натуралістичний похід “Біоцит”
1	КПНЗ «СЮН Покровського району» КМР Гурток “Любителі декоративних і свійських тварин”	Інтелектуальна обдарованість	Рябець Софія Олегівна Рулік Дарія Віталіївна	28.01.2010 12 років 25.04.2010 12 років	Участь в обласному еколого-натуралістичному конкурсі “Практична природоохоронна робота та екологія” номінація “Ластівка міська – Птах року 2022”

ВИСНОВКИ

Соціологічне пояснення девіації вперше дав французький соціолог Е.Дюркгейм. Автор вважає девіацію настільки ж природною, як і конформізм.

Девіація підтверджує роль норм, цінностей і дає більш повне уявлення про різноманіття норм. Реакція суспільства на таку поведінку уточнює межі соціальних норм, що дає поштовх до соціальних змін та удосконалення соціальних норм.

Також треба звернути увагу на те що відхилення від норми у поведінці можуть бути як позитивні так і негативні.

Позитивні девіації характерні для нестандартних особистостей, яким притаманні оригінальні, творчі ідеї, що мають суспільну значущість та відіграють позитивну роль у прогресивному розвитку суспільства.

Негативні девіації поведінки більш проявляються у людей, які не можуть сприймати моральні цінності і норми поведінки, які прийняті у суспільстві, хоча і можуть дуже добре знати ці норми, а також не мають бажання засвоювати позитивний соціальний досвід.

Для роботи змісту педагогічного процесу позашкільного закладу має ряд етапів. На першому етапі педагогу необхідно викликати початковий інтерес до однієї з галузей знань, навчити активному спілкуванню, самопрояву. Другий етап полягає у закріпленні у дитини відповідних знань. Навичок уміння спілкування. Третій етап полягає у необхідності закріплення заглиблювати зв'язувати з вибором майбутньої професії, створення умови для самовираження дитини, демонстрування нею соціальних зразків поведінки.

Розглядаючи роботу проведену соціальним педагогом можливо зробити деякі висновки. По перше педагог допомагає дитині з девіантною поведінкою зрозуміти і виявити проблеми, які спонукають його до такої поведінки. Дії працівника повинні бути на високому професійному рівні. По друге педагог допомагає підлітку знайти методи, завдяки яким він зможе

проявити себе. Допомога дитини у повній мірі розвивати свої здібності, підтримувати його інтереси, удосконалювати свої знання і досягати найкращих результатів. Зацікавленість підлітка у роботі на результат має дати йому можливість повернути свою енергію у бік соціалізації, можливість пишатися своїми досягненнями.

Отже, виховання підростаючого покоління, молоді, повинно відбуватися не тільки у сім'ї, але й у виховних закладах, спеціальних центрах по педагогічній корекції та реабілітації спрямованих на перевиховання та виправлення. Для цього необхідна система яка зможе об'єднувати сім'ю, навчально-виховні заклади, державні і недержавні центри та адміністративні органи. Головна мета повинна полягати у турботі про дитину, потрібно орієнтуватися на її вихованні, попереджати та створювати умови для подолання відхильної поведінки. Робота соціально педагога дуже важлива для суспільство.

Список використаної літератури

1. Бауман, З. Плинні часи. Життя в добу непевности. Київ : Критика, 2013. 54 с.
2. Беляєва, С. Я. Девіантна поведінка як система вчинків, що відхиляються від прийнятих у соціумі норм. // Дитячі негаразди : лікуємо любов'ю / Київ.: Редакції загальнопед. газет, 2013. С. 68–69
3. Біляєв, С. Г., Назаренко Л. Г., Біляєва, І. С., Горбач, Т. В., Федота, О. М. Тютюнопаління дівчат-підлітків як регіональна медико-соціальна проблема сучасної України, 2019. С. 34-37
4. Бобкова, О. В. Асоціації між соціально-економічними факторами ризику та розвитком соціально значущих захворювань серед підлітків. Київ: сучасна педіатрія, 2016. С. 134-138
5. Веред І.С., Кушнір Ю.В. Соціологія девіантної поведінки: навчальний посібник. Донецьк: КІЦ, 2013. 192 с.
6. Волошенко М.О. Профілактично-корекційна робота з підлітками девіантної поведінки: навчальний посібник до тренінг-курсу. Одеса: Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2015. 130 с
7. Горбачик, А. П. Порівняльний метод у вивченні нових соціальних явищ: можливості та проблеми. Київ: Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки, 2012. С. 6-11
8. Девіантна поведінка: соціологічний, психологічний та юридичний аспекти: матеріали наук.-практ. конф. МВС України, Харків: нац. ун-т внутр. справ, Ф-т права та масових комунікацій, Кафедра соціології та психології; Соціологічна асоціація України. Харків:ХНУВС, 2015. 166 с.
9. Довідник з соціальної роботи / [Л.М.Дунаєва, Л.А.Снігур, У.В.Варнава ті інші], [За ред. Л.М.Дунаєвої]. Одеса : Одеський національний університет імені І.І.Мечникова, 2015. 402 с.
10. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / [за заг. ред. проф. І. Д. Зверєвої]. – Київ, Сімферополь: Універсум, 2012. 536 с.

11. Ільченко, С. І., Фіалковська, А. О. Персоніфікований підхід до профілактики тютюнокуріння у підлітків. Харків: ScienceRise: Medical Science, 2018. С. 35-38
12. Запобігання та протидія проявам насильства: діяльність закладів освіти. Навчально-методичний посібник / Андрєєнкова В.Л., Байдик В.В., Войцях Т.В., Калашник О.А. та ін. Київ: ФОП Нічога С.О. 2020. 196 с.
13. Знаковська Н. В. Проблеми девіантної поведінки в сучасному українському молодіжному середовищі. Грані, 2014. С. 90-95
14. Корекція поведінки дітей, які перебувають на обліках (інформаційно-методичні матеріали та програма) / К. М.Муліка, Ж. С. Ахіджанян, Н. В. Драч. Полтава : ПОІППО, КМСДУМВС України в Полтавській області, 2013. 90 с.
15. Коротков П. В. Профілактика та корекція девіантної поведінки молоді у діяльності соціальних служб. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. : Психологічні науки, 2013. С. 98-102
16. Кузьменко В. В., О. В. Диса, І. О. Біла, К. О. Шинкаренко. Психологія девіантної поведінки: навч. посіб. Дніпро: 2019. 68 с.
17. Н. О. Лещук, Ж. В. Савич, О. А. Голоцван, Я. М. Сивохоп., Статеве виховання і репродуктивне здоров'я підлітків та молоді. Київ: навч. посіб., 2014. 136 с.
18. Лобанова А.С., Калашнікова Л.В. Робота з підлітками-девіантами: соціологічний та психологічний аспекти: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Вид-во «Каравела», 2017. 470 с.
19. Методика та технології роботи соціального педагога: нав. пос. для студ. висш. нав. закл. / Б.Н.Алмазов, М.А.Біляєва, Н.Н.Бессонова та ін. Тернопіль: Осадца Ю.В, 2012. 192 с.
20. Психологічні механізми ресоціалізації осіб з девіантною поведінкою в умовах суспільних змін: монографія / Максимова Н. Ю., Грись А. М., Манілов І. Ф., Литвинчук Л. М., Рябовол Т. А., Філоненко Л. А., Максим О.

- В., Щербина-Прилука В. М.; за ред. Н. Ю. Максимової. Київ: Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2018. 272 с.
21. Психолого-педагогічна робота з дітьми, схильними до прояву девіантної, делінквентної поведінки (з досвіду роботи спеціалістів психологічної служби системи освіти України) / авт. кол.: О. П. Абухажар, Н. М. Акімова, В. В. Білецька та ін ; упор.: В. Г. Панок, Ю. А. Луценко. Київ: Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2014. 206 с.
 22. Седих К.В., Моргун В.Ф. Делінквентний підліток. Навчальний посібник з психопрофілактики, діагностики та корекції протиправної поведінки підлітків для студентів психологічних, педагогічних, соціальних, юридичних спеціальностей та інтернів-психіатрів. 3-е вид., доп. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2019. 272 с.
 23. Теорія та практика профілактичної роботи з дітьми, схильними до девіантної поведінки: український і міжнародний досвід : монографія / О. Янкович, О. Кікінежді, І. Козубовська, В. Поліщук, Г. Радчук та ін. Тернопіль : Осадца Ю.В., 2018. 300 с.
 24. Швець Т. М. Соціальна дезадаптація підлітків у теоретичному контексті: сутність і причини виникнення. Т. М. Швець // Збірник наукових праць «Педагогічні науки», 2016. С. 49-53
 25. Христук О. Л. Психологія девіантної поведінки: навчально-методичний посібник / О. Л. Христук. Львів: ЛьвДУВС, 2014. 192 с.
 26. Яценко Т.С., Чобітько М.Г., Донцевич Т.І. Малюнок у психокорекційній роботі психолога-практика. Черкаси: «Брама», 2013. 324 с.

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА
ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ

ГРАМОТА

НАГОРОДЖУЮТЬСЯ

Вихованці гуртка “Основи біоетики”

*Комунальний позашкільний навчальний заклад “Станція юних
натуралістів Покровського району” Криворізької міської ради
(керівник: Куценко Марина Олександрівна)*

за III місце

в обласному етапі

***Всеукраїнського природоохоронного конкурсу
“Годівничка”***

м. Дніпро
2022

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА
ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ

ГРАМОТА

НАГОРОДЖУЄТЬСЯ

**ВОЛОШИНЕНКО
Мирослава**

вихованка гуртка "Любителі свійських та
декоративних тварин" комунального
позашкільного навчального закладу "Станція
юних натуралістів" Покровського району
Криворізької міської ради

за I місце

**в обласному етапі Всеукраїнського конкурсу
дитячого малюнка
"Зоологічна галерея"**

м. Дніпро
2022

Міністерство освіти і науки України
 Національний еколого-натуралістичний центр
 учнівської молоді

Грамота

НАГОРОДЖУЄ

Волошенко Мирославу

вихованку гуртка «Любителі декоративних і свійських тварин» Комунального позашкільного навчального закладу «Станція юних натуралістів Покровського району» Дніпропетровської області
 (Керівник: Куценко Марина Олександрівна)

за зайняте III місце

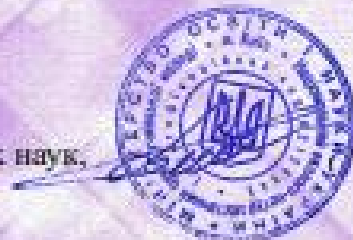
у Всеукраїнському конкурсі дитячого малюнка
 «Зоологічна галерея»

з роботою: «Скоро весна» та «Міць та енергія»

Наказ № 61

від 18 серпня 2022 р.

Директор НЕНЦ
 доктор педагогічних наук,
 професор

В. В. Вербицький

Київ

Міністерство освіти і науки України
 Національний еколого-натуралістичний центр
 учнівської молоді

Грамота

НАГОРОДЖУЄ

**Вихованців гуртка
 «Основи біоетики»**

Комунального позашкільного навчального закладу
 «Станція юних натуралістів Покровського району»
 Криворізької міської ради Дніпропетровської області

за II місце

**у Всеукраїнському природоохоронному конкурсі
 «Годівничка»**

Наказ № 60

від 12 серпня 2022 р.

Директор НЕНЦ
 доктор педагогічних наук,
 професор

В. В. Вербицький

Київ

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА
ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ

ГРАМОТА

НАГОРОДЖУЮТЬСЯ

Вихованці гуртка

“Любителі декоративних і свійських тварин”

*комунального позашкільного навчального закладу “Станція юних
натуралістів Покровського району” Криворізької міської ради”
(керівник: Куценко Марина Олександрівна)*

за II місце

в обласному конкурсі юних натуралістів

*за напрямом “Практична природоохоронна робота та екологія”
в номінації “Еколого-натуралістичний похід Біоцит”*

м. Дніпро
2022

Міністерство освіти і науки України
Національний еколого-натуралістичний центр
учнівської молоді

Подяка

НАДАЄТЬСЯ

Куценко Марині Олександрівні

керівнику гуртка «Любителі декоративних і свійських тварин» Комунального позашкільного навчального закладу «Станція юних натуралістів» Криворізької міської ради Покровського району Дніпропетровської області

за високий професіоналізм, творчий підхід та формування екологічної свідомості учнів

у Всеукраїнському конкурсі
«Ластівка міська – птах року 2022»

Наказ № 94

від 30 грудня 2022 р.

Директор НЕНЦ,
доктор педагогічних наук,
професор

В.В. Вербицький

КНІВ

Міністерство освіти і науки України
 Національний еколого-натуралістичний центр
 учнівської молоді

Грамота

НАГОРОДЖУЄ

**Команду Станції юних натуралістів
 Покровського району
 Дніпропетровської області**

(Бурдюжа Денис, Кузьмін Святослав)

за зайняте I місце

**у Всеукраїнському зльоті учнівських виробничих
 бригад, трудових аграрних об'єднань закладів
 загальної середньої освіти у 2022 році**

в номінації: виставка – презентація «Щедрість рідної землі»

Наказ № 74

від 24 жовтня 2022 р.

Директор НЕНЦ
 доктор педагогічних наук,
 професор

В.В. Вербицький

Київ

